

Skole:

Dette spørsmålet gjelder både nasjonalt og lokalt. Undervisning av døve og hørselshemmede er dessverre et trist kapittel. Da vi vet at mange hørselshemmede ikke får det de har krav på i forhold til opplæringsloven 2,6 og paragraf 9a om psykososial helse.

Nå er det slik at Trondheim kommune har overtatt ansvaret for døveskolen A.C. Møller.

Prioriteringene i kommunene rundt om har vært ulike. Blant annet for hørselshemmede barn og unge som går på sine skoler der de bor.

a)

Hva tenker dere om dette, og hvordan skal dere påse at hørselshemmede barn får den tegnspråklige opplæringen de har rett på?

b)

Minner også om at skolen skal ha nasjonalt inntak, og da må tilbudet være godt og attraktivt. Hvordan tenker dere å påse at det skjer?

Barnehage:

Foreldre som ønsker tegnspråklig opplæring for sine barn i barnehage har rett på det i følge barnehageloven 19H. Men også her praktiseres det ulikt, og foreløpig er det slik at bare én familie har fått vedtak om slik opplæring for sine barn. (Her er Trondheim en foregangskommune, og vi skal være stolte av det.)

Vi har mange eksempler på ulike situasjoner, men som oftest går det ut på dette: Kommunene skal spare penger, og det er erfart at de som skal gi tegnspråklig opplæring til barna det gjelder (barn av døve foreldre - Kodabarn; Kids of deaf adults, mer informasjon her: www.Coda-Norge.no) eller til hørselshemmede barn ikke har tilstrekkelig tegnspråklig kompetanse. Det kan sammenlignes med at en engelskmann kommer til Norge og skal undervise i norsk med et tre ukers norskkurs i bagasjen.

Det er ventet flere søknader i Norge (også Trondheim) om opplæring i og på tegnspråk til Kodabarn, både i barnehage og skole.

- Hva tenker dere om at ansatte ikke har tegnspråklig kompetanse til å gi undervisning i og på tegnspråk?
- Hvilke muligheter og løsninger ser dere for dere?

Døveforeningen

Vi vet det er stortingsvalg i år, og ikke kommunevalg. Allikevel vil vi ta opp noen lokale saker.

Døveforeningen ser at arbeidsmengden har økt betraktelig. F.eks. i forbindelse med at det er et større trykk i forhold til overtakelsen av den tegnspråklige skolen. Det er også flere døve foreldre med hørende barn og foreldre med døve barn som søker seg til foreningen på grunn av økende behov for et tegnspråklig miljø for barn og unge. Vi ser også en større økning av døve flyktninger som søker vår bistand, bare for å nevne noe.

Det er ikke så rart at alle disse kommer til oss. Vi som jobber her som frivillige vet hvor skoen trykker, og vi bruker tegnspråk. Vi erfarer også at vår kompetanse er etterspurt fra andre hold.

Vi skulle gjerne vært mer aktiv i forskjellige instanser. Også i kommunen for vi ser at kommunen trenger vår kompetanse. Utfordringen er våre ressurser. Vårt tilskudd fra kommunen er så lite, og det øker lite for hvert år. Vi kommer slik ikke opp i den tilskudds-størrelse vi har behov for. Totalt får vi nå ca. kr. 140.000,- fra Trondheim kommune, etter at skatter og avgifter er betalt.

Vi trenger en daglig leder som kan bistå der det trengs, og som er ansatt i døveforeningen. Døveforeningene i Bergen, Oslo og Stavanger har fått støtte fra sine kommuner til å ansette daglig leder. Men ikke Trondheim, som har en viktig historisk forankring for døve.

- Har dere noen tanker om dette eller innspill?

Trondheim var en foregangskommune på flere områder innenfor skole og fritid for hørselshemmede, men i den siste tid har det blitt mindre. Men vi er glade for støtten til tolking på offentlige arrangementer. Der er Trondheim en foregangskommune!

Nødhjelp:

Hvorfor er det slik at det i 2017 er enklere for hørselshemmede å bestille «takeaway» enn å sende en nødhjelpsmelding på sms?

Stadig flere hoteller leverer brannvarslere når de får hørselshemmede gjester, og ved NTNU har de ordnet et varslingsystem for hørselshemmede ansatte ved brann.

Teknologien finnes, det er fristende å anta at det er økonomiske kostnader som bremser denne utviklingen.

- Innspill?

Tolk

Døve har god mulighet til å få tolk fra klokken 08.00 til kl. 15.30 fra mandag til fredag, og i noen storbyer har NAV hjelpemiddelsentral tolkeområdet en akutt-funksjon der døve kan få tolk i akutte situasjoner som f.eks. ved alvorlig sykdom, skade, ulykke eller brann.

Døve flest får ikke deltatt i det vanlige norske samfunnsliv, og dette bidrar til et alvorlig demokratisk underskudd. Tegnspråk er en del av den universelle utformingen som fortsatt ikke er på plass på mange områder.

- Innspill til dette?

Behov for tegnspråklig arbeidsmarkedsbedrift i Trondheim

Ovenstående tema har tidligere vært oppe til dialog med Trondheim kommune, og det er også for tiden en pågående sak. Trondheim Døveforening ser at behovet for tegnspråklig arbeidsmarkedsbedrift i Trondheim er prekært. Tilsvarende tilbud som vi tenker på finnes i andre byer; vi har f.eks. Signo Rycon AS i Oslo, Signo Dokken AS i Bergen og Signo Grantoppen i Sandefjord. Disse bedriftene drives ved et samarbeid mellom kommune, NAV og en annen aktør.

I Trondheim har det tidligere vært et argument mot tegnspråklig arbeidsmarkedsbedrift at døve kan integreres/arbeide ved de arbeidsmarkedsbedriftene som allerede eksisterer i byen (det er flere arbeidsmarkedsbedrifter i Trondheim der flertallet naturlig bruker tale). Det er imidlertid et faktum at disse bedriftene ikke egner seg for alle hørselshemmede. Det *kan* fungere greit for noen å jobbe der, men ikke for alle.

For mange hørselshemmede fører integrerte tilbud i et talespråklig miljø til ekskludering, mens segregerte tilbud der fellesspråket er tegnspråk fører til inkludering og følelsen av deltakelse. Altså; man må tenke litt motsatt at hva som har vært vanlig å gjøre de senere år. (Det har en tid vært styrt i retning av at døve skal integreres mest mulig i hørende miljøer, det gjelder seg skole, jobb osv.)

Trondheim Døveforening gjennomførte nylig en undersøkelse omkring behovet for tegnspråklig arbeidsmarkedsbedrift i Trondheim. Vi er ikke sikre på om undersøkelsen har nådd fram til alle tegnspråklige i distriktet, men innen svarfristen har 44 tegnspråklige gitt oss tilbakemelding om at de ønsker - og mener det vil være svært positivt for seg - å få jobbe ved en tegnspråklig arbeidsmarkedsbedrift i Trondheim.

Undersøkelsen viser at det er et behov, og som brukerorganisasjon er vi klar over dette. Vi mener at kommunen sammen med NAV snarest må bidra til at det blir opprettet en tegnspråklig arbeidsmarkedsbedrift i Trondheim. Vi er sikre på at å opprette en tegnspråklig arbeidsmarkedsbedrift vil medføre gode ringvirkninger på flere plan, god psykisk/fysisk helse, mestring og god samfunnsøkonomi i et større perspektiv.

- Hva mener dere om dette, og hva vil dere ev. gjøre i saken?

Til slutt

Kan dere si noe om hvorfor vi bør stemme på akkurat ditt parti?

Om det blir mer tid åpner vi for flere spørsmål fra publikum.

Med vennlig hilsen
Trondheim Døveforening
v/Politisk utvalg